

JPI: Morgendagens samarbeid tar form

Det europeiske forskningssamarbeidet går inn i en ny fase. Ved å koble sammen nasjonale forskningsprogrammer oppnår man synergieffekter som man hittil ikke har fått til gjennom rammeprogrammene. Den nye forkortelsen er JPI – Joint Programming Initiatives.

De nye europeiske programsamarbeidene (JPI) fungerer slik at de landene som ønsker det, inngår forpliktende samarbeid om forskning. Landene finansierer selv sin andel av deltakelsen gjennom eksisterende nasjonale forskningsprogrammer. Nasjonale midler vil dermed brukes i internasjonalt samarbeid. Norge har fått ansvaret for å lede sekretariatsfunksjonen for det bredt anlagte marine og maritime programsamarbeidet «Sunne og produktive hav».

Forpliktende rolle

– De felleseuropeiske programsatsingene tilfører det europeiske forskningssamarbeidet en ny dimensjon. For Norge er det av stor betydning at vi, sammen med Spania og Belgia, har fått gjennomslag for en felles

koordinering av forskningen som er knyttet til de europeiske havområdene. At vi i tillegg har fått ansvaret for å lede sekretariatet, gir oss en forpliktende rolle i samarbeidet. Det vil styrke vår posisjon, sier utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Han understreker at mange samfunnsutfordringer er av en slik karakter at de bare kan løses gjennom felles innsats: – Europa trenger et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne gi sitt bidrag til å løse disse utfordringene, enten det er de globale som handler om klima, energi og ressurser – eller utfordringer som kreft og aldring, sier Støre.

JPI-Oceans

Det nye havforskningssamarbeidet skal gi ny kunnskap både om miljøforhold, marine ressurser og næringsveier i havene Europa forvalter. Så langt har ti europeiske kystnasjoner meldt at de vil delta. Fellesprogrammet vil bli bygget på tre søyler – kunnskap om det marine systemet, kunnskap om bærekraftig utnyttelse av marine ressurser, og kunnskap for politiske beslutninger. Initiativet vil ha en bred faglig profil, og problemstillinger knyttet til klimaendringer vil få en sentral plass.

Direktør for internasjonalt samarbeid i Forskningsrådet, Simen Ensby, ser klare fordeler ved en slik ordning:

– Dette vil bidra til at Norge kan beholde og utbygge sin sterke posisjon som en fremtredende maritim nasjon. Det pålegger oss der-

for et stort ansvar for å planlegge, bygge opp og ikke minst til å medfinansiere programmet, sier Ensby.

Han legger ikke skjul på at satsingen også vil gi betydelige føringer for norsk forskningspolitikk i årene framover: – Aldri før har Norge satset på så store virkemidler. Dette vil utløse finansielle forpliktelser, og en rekke departementer vil bli berørt av denne internasjonale havsatsingen, sier han.

Norge har meldt seg som deltaker til alle fellesprogrammene, bortsett fra det som handler om Europas kulturarv. Det foregår imidlertid en prosess med tanke på at Norge skal delta som observatør i dette programmet. Nettsiden med oversikt over de ti fellesprogrammene finner du på www.forskningsradet.no/JPI.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Foto: Berit Roald, Scanpix/Statsministerens kontor

EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling er et av de viktigste tiltakene for å utvikle den kunnskapsbaserte økonomien i Europa. Norge deltar som fullverdig medlem i rammeprogrammet gjennom EØS-avtalen.

Simen Ensby,
direktør for
internasjonalt
samarbeid, Norges
forskningsråd

Mobilisering for nye utfordringer

Den viktigste oppgaven vi har på Forskningsrådets EU-kontor er å mobilisere for økt norsk deltakelse i det europeiske forskningssamarbeidet. Mange norske forskningsmiljøer deltar allerede på bred front, og samlet sett gjør vi det litt bedre enn gjennomsnittet for EU-landene når det gjelder innvilgede prosjekter. Men fremdeles mener vi at vi har et stort potensial for å øke deltakelsen.

Denne høsten har godt over 600 forskere og rådgivere deltatt på de informasjonsmøtene vi har hatt i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Jeg vil gjerne takke både de som har vist interesse for møtene, og de som har stilt opp som foredragsholdere og lokale arrangører.

Det er helt avgjørende for en vellykket mobilisering at det finnes gode krefter og miljøer på forskningsinstitusjonene. Det gjelder både de som tilrettelegger for arrangementer, de som jobber administrativt med rådgivning – og ikke minst de forskerne som allerede deltar i EU-prosjekter og har erfaringer å formidle. Evalueringene vi gjør etter informasjonsmøtene viser klart at det er slike praktiske erfaringer som vekker størst interesse. Det skal vi ta med oss i det videre arbeidet.

I det nye statsbudsjettet blir Forskningsrådet pålagt å styrke arbeidet for å integrere deltakelse i rammeprogrammet, slik at det blir mer sammenheng mellom aktivitetene i de nasjonale forskningsprogrammene og EU-samarbeidet. Dette er en utfordring vi vil ta på alvor i den videre mobiliseringen. Det europeiske forskningssamarbeidet er i sterk utvikling, og norske forskningsmiljøer vil møte stadig større krav om internasjonal deltakelse. Fra Forskningsrådets side ser vi fram til et forsterket samarbeid med institusjonene for å øke vår felles kompetanse på dette feltet.

Forsknings- og innovasjonsinvesteringene tar utgangspunkt i de samfunnsutfordringene Europa står overfor.
Foto: Shutterstock

FP8 eller ERA1?

Innovasjonspolitikken vil stå helt sentralt i det nye rammeprogrammet for forskning som nå er under utarbeidelse i EU. Norge samordner synspunkter i de norske kunnskapsmiljøene for å gi et innspill til prosessen.

Startskuddet gikk på et stort møte i regi av Kunnskapsdepartementet 6. oktober, der både statsråden og representanter for Forskningsrådet, bedriftene og forskningsmiljøene var til stede. Et første norsk innspill kan forventes etter møtet i det såkalte ERA-forum i desember. Et nytt innspill kan komme i mars.

I EUs eget beslutningssystem er prosessen fram mot et nytt rammeprogram allerede i full gang. Flere land har allerede gitt sine forslag og kommentarer. En skisse fra Kommisjonen vil antagelig foreligge i første kvartal 2011, men et endelig vedtak vil

neppe komme før mot slutten av 2013. Så, i 2014, settes det nye rammeprogrammet i gang.

Noen ledetråder finner man i den innovasjonsmeldingen Kommisjonen nettopp har lagt fram, der det tas til orde for å styrke samarbeidet mellom private og offentlige aktører for å øke innovasjonsinvesteringene. Det varsles også at forskningsinvesteringene i stor grad vil ta utgangspunkt i de samfunnsutfordringene som Europa står overfor. Dette er i tråd med de signaler som den norske regjeringen har gitt gjennom sin forskningsmelding fra 2009.

Innen 2014 vil også det europeiske forskningsområdet ERA være fullt utviklet, noe som gjør at rammeprogrammene som vi kjenner dem bare vil bli én bestanddel i samarbeidet. De ti nye JPI'ene må betraktes som piloter for økt koordinering mellom landene. Enkelte røster mener at det nye rammeprogrammet ikke bør hete FP8, men kanskje heller ERA 1.

Norske forskere gjør det skarpt i EU

Tallene for norsk deltakelse i EUs 7. rammeprogram (7RP) viser at Norge fremdeles gjør det spesielt bra innenfor miljø- og energiforskningen, hvor nesten hvert tredje innstilte prosjekt har norsk deltakelse. Aller høyest tilslagsprosent har norske forskningsaktører på energifeltet.

Pr. oktober 2010 har Norge den høyeste suksessraten blant alle deltakerlandene i Energi-programmet, med hele 35 prosent tilslag på søknadene. Også innenfor programkategorien Science in Society hevder Norge seg helt i toppen, sammen med Sverige og Estland.

Ved utgangen av tredje kvartal er det kommet inn 2 778 søknader med norsk deltakelse, derav er 649 innstilt til finansiering. Det gir en samlet suksessrate på 23,4 prosent, mot 22,3 prosent i EU som helhet. Av de 649 innstilte prosjektene har hvert fjerde norsk koordinator, og de norske aktørene har i de samme prosjektene samarbeidsrelasjoner med cirka 100 forskjellige land.

EU-støtten til de norske deltakerne ligger rundt 1,7 milliarder kroner. Trolig er rundt 2 500 norske forskere involvert i disse prosjektene. Norge deltar i 6,4 prosent av alle innstilte prosjekter i 7RP, som løper fra 2007 til 2013.

Norge kan påvirke EU-forskningen

– Norge har mye å hente på å være aktiv og delta i sentrale prosesser i EU-forskningen, sier administrerende direktør Arvid Hallén i Norges forskningsråd.

Arvid Hallén har nettopp vært med på det siste møtet i ekspertpanelet som skal levere en midtveisevaluering av EUs 7. rammeprogram (7RP) i løpet av oktober. Evalueringen skal legge grunnlaget for justeringer i rammeprogrammet fram mot avslutningen i 2013, men det er enda viktigere at evalueringen skal bidra til utformingen av 8RP fra 2014.

– Norge er fullverdig medlem av EUs rammeprogram, så langt det lar seg gjøre for et «utenforland», men vår posisjon kunne vært truet når EU har 27 medlemsland og i tillegg opplever en vekst i antallet assosierte land. Det er viktig å delta i evalueringer og andre sentrale prosesser, fordi det sikrer vår posisjon som et tydelig samarbeidsland med en stemme som blir hørt, sier Hallén.

Samspeilet mellom forskning og innovasjon

Det er grunn til å tro at evalueringen vil gi innspill til utformingen av den fremtidige EU-forskningen på flere områder som er viktige for Norge. – Det som har seilt opp som en tydeligere problemstilling nå, er utformingen av samspeilet mellom det nasjonale nivået og EU-nivået. Det er fortsatt langt igjen før ambisjonen om å utvikle et felles europeisk forskningsområde vil bli fullt realisert, men det er en klar målsetning at rammeprogrammene skal bidra til denne utviklingen. Det

sjuende rammeprogrammet har flere nye virkemidler for dette og la blant annet opp til en sterkere rolle når det gjelder det europeiske samarbeidet om infrastruktur. I fremtiden skal det utvikles flere virkemidler som går på å regissere og strukturere samarbeidet mellom landene. Dette er eksempler på perspektiver som vil bli enda viktigere i 8RP, understreker Hallén.

Norske myndigheter kan også notere seg at EU legger stadig mer vekt på samspeilet mellom forskning og innovasjon. – Det tidligere forskningsdirektoratet er blitt et direktorat for forskning og innovasjon,

og dette brede perspektivet går klart fram av Europa 2020, en strategi for en smart, bærekraftig og inkluderende vekst. Det er et viktig fremtidsperspektiv at EU-forskningen skal stimulere Europas konkurransedyktighet og evne til innovasjon, oppsummerer han.

Arvid Hallén og de ni andre medlemmene i ekspertpanelet skal etter planen levere midtveisevalueringen i løpet av oktober. Arbeidet støttes av utredere og et sekretariat som tilfører dokumentasjon, statistikk, analyser, evalueringer og mye annet.

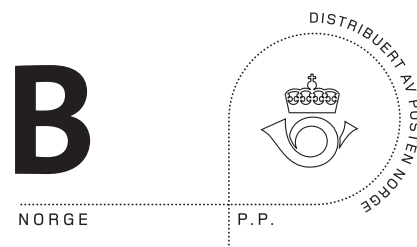
Arvid Hallén (t.v.) er medlem i ekspertpanelet, som ledes av generaldirektør Rolf Annerberg i det svenske forskningsrådet Formas.

Du abonnerer vel på nettnyheterne?

Hvis du ønsker å holde deg oppdatert på EU-forskningen, har vi et godt tilbud til deg: Gjennom vårt nettbaserte nyhetsbrev kan du få jevnlig informasjon om alt som rører seg innen EU-forskningen – om nyheter, arrangementer og utlysninger. Du kan selv velge hvilke temaer du vil vite mer om, og om du vil motta informasjonen daglig eller ukentlig. Nyhetsbrevet er selvfølgelig gratis. Gå inn på **www.forskningsradet.no/nyhetsbrev** og velg «EU-forskning» (og eventuelt andre emner du interesserer deg for) i de ulike kategoriene. Du administrerer selv abonnementet ditt, og kan avslutte det når du ønsker.

– Enklere enn man skulle tro

– Det var enklere enn man skulle tro å søke om et Marie Curie-stipend. Et godt tips er at vertsinstitusjonen bør hjelpe til med å skrive sin del av søknaden, forteller astrofysikeren Margrethe Wold ved DARK-senteret i København.

Margrethe Wold har nylig fått et Marie Curie IEF-stipend som fullfinansierer to års forskning og karriereutvikling ved DARK Cosmology Centre (DARK) ved Universitetet i Københavns Niels Bohr-institutt. DARK er et senter for fremragende forskning og Wold forsker på ett hett tema i moderne astrofysikk: Hvordan blir galakser til, og hvilken rolle spiller de supermassive svarte hullene? – Dette er et veldig fint forskningsmiljø, og jeg stortrives! forteller hun.

Margrethe Wold er Marie Curie-stipendiat ved DARK-senteret i København.

Margrethe Wold har hatt store deler av karrieren i utlandet etter at hun tok hovedfag ved Universitetet i Oslo (UiO) og doktorgraden ved Stockholms universitet. Deretter

Galaksen Centaurus A har et supermassivt svart hull med masse ca. 100 millioner ganger større enn solens.
Foto: Canada-France Hawaii telescope

jobbet hun to år som forsker ved Caltech i USA og tre år ved hovedkvarteret til European Southern Observatory i München. Så gikk turen til en forskerstilling ved Institutt for teoretisk astrofysikk ved UiO, før DARK-senteret fristet med et spennende forskningsmiljø. Men først måtte hun skaffe et Marie Curie-stipend, som henger høyt i den forstand at ordningen bare finansierer dyktige forskere ved fremragende institutter. Men selve søknadsprosedyren var enklere enn antatt.

– Det kan føles som en barriere når man står foran alle dokumentene man skal igjennom, men det var ikke så komplisert når jeg begynte å gå inn i det. Du får mye dokumentasjon på hvordan man skal legge opp søknaden, og jeg fulgte beskrivelsen nøye. Det hjalp kanskje at jeg er vant til å skrive søknader fra før, forteller Wold.

Søknaden til Marie Curie skal beskrive både prosjektet, søkeren og vertsorganisasjonen. – Jeg fikk god hjelp fra instituttet, som hjalp til med å skrive den delen av søknaden som skal beskrive vertsorganisasjonen. Det er et godt tips til institusjoner som vil ha Marie Curie-stipendiater at de gjør det på den måten, foreslår Wold.

Norges forskningsråd

Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
NO-0131 Oslo

Telefon: +47 22 03 70 00
Telefaks: +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Utgiver

© Norges forskningsråd
EU-kontoret
www.forskningsradet.no/EU

Redaksjon

EU-kontoret:
Simen Ensby (ansvarlig redaktør)
Tlf. 22 03 74 07, sen@forskningsradet.no
Bjarne Røsjø
Tlf. 21 92 98 05, bjarne.rosjo@brmedia.no
Gunnar Bolstad
Tlf. 22 03 73 29, gb@forskningsradet.no

Produksjon

BR Media

Design

Design et cetera AS

Trykk

07 Gruppen

Opplag

6500

Oslo, oktober 2010

ISSN 0806-1424

Abonnement

For abonnement på
Nytt om EU-forskningen skriv til:
eja@forskningsradet.no
Abonnementet er gratis.

Mer informasjon om
EU-forskning finnes på:
www.forskningsradet.no/EU
Du kan også laste ned nyhetsbrevet på våre
nettsider.